

Ohje kalojen karantenoinnista

Tässä ohjeessa ohjeistetaan kalojen kasvattajia ja muita alan toimijoita kalojen karantenoinnista tai eristämisestä ennen siirtoa kalanviljelylaitoksen viljelytiloihin. Ohjetta voi soveltaa myös tällaisten siirtojen valvonnassa.

Lainsäädännössä käytetään termejä karanteeni silloin kun on kyse luonnonvaraisten kalojen ottamisesta BKD:n terveysvalvontaohjelmaan kuuluvalla laitoksella ja eristys silloin kun on kyseessä kalojen siirto rajoitusalueelta suoja-alueella sijaitsevalle laitokselle Aluehallintoviraston poikkeusluvalla. Lisäksi mädin siirto IPN-taudin rajoitusalueelta suoja-alueelle tulee tehdä joko sellaisen rajoitusalueen hautomon kautta, jossa tulovesi käsitellään kyseisen taudinaiheuttajan hävittämiseksi tai mätä tulee hautoa suoja-alueella ns. karanteenihautomossa.

Asiaa koskeva lainsäädäntö on listattu tämän ohjeen lopussa. Tämä ohje ei koske eläintautilain 47§:ssä tarkoitettua, virallisesti hyväksyttävää karanteenia.

Toiminnan aloittaminen

Karantenoitua suunnittelevan toimijan tulisi olla yhteydessä oman alueen Aluehallintoviraston läänineläinlääkäriin ennen toiminnan aloittamista. Tässä ohjeessa annetaan suosituksia siitä miten karantenoitua tulisi toteuttaa. Läänineläinlääkäri voi katsoa riittäväksi muunkinlaisen menettelyn harkitsemalla asiaa tapauskohtaisesti.

Karanteenitila

1. Karanteenitilan altaiden tulisi olla erillään muista kalanviljelytiloista. Kulku karanteenialtalle tulee järjestää desinfiointipisteen tai saappaiden ym. varusteiden vaihtopisteen kautta. Mikäli karanteenialtaat sijaitsevat samassa rakennuksessa tai samalla ulkoallasalueella muiden kalojen kanssa, tulee ne erottaa selvästi toisistaan ja suunnitella tila siten, että kulku tapahtuu aina desinfioinnin tai varusteiden vaihdon kautta.
2. Ulkona sijaitsevat karanteenialtaat tulee verkottaa siten, etteivät linnut tai muut eläimet pääse altaille.
3. Karanteenialtaiden on oltava helposti puhdistettavia ja desinfioitavia (ei maapohjaisia altaita) ja niillä on oltava tarpeelliset varusteet kalojen hoitoon ja näytteenottoon. Näitä varusteita ei saa käyttää muualla ennen huolellista desinfiointia.
4. Karanteenialtaiden ja muiden kalanviljelytilojen välillä ei saa olla vesitysytteyttä. Karanteenialtaista lähtevä vesi ei saa päätyä kiertoon. Karanteenialtaiden veden roiskuminen muihin altaisiin tulisi myös estää.

Karanteenitilan tuloveden on oltava sen alueen vettä, johon kalat ollaan siirtämässä, pohjavettä, vesijohtovettä tai tulovesi tulee käsitellä taudinaiheuttajien tuhoamiseksi. Tulovesi voi tulla karanteenialtaksiin samaa kanavaa pitkin,

kuin muihinkin viljelytiloihin, mutta tulovesiputken suu olisi hyvä asettaa veden pinnan yläpuolelle silloin kun se on mahdollista.

Mikäli kaloja siirretään IPN:n vuoksi perustetulta rajoitusalueelta taudin suoja-alueelle sisämaahan, altaista poistuva vesi tulee ohjata takaisin rajoitusalueelle tai käsitellä siten, ettei eläntautien leviäminen eristetyistä eläimistä veden välityksellä ole mahdollista. Jätevesi voidaan käsitellä esim. imeyttämällä maahan tai desinfioimalla. Mikäli karantenoitavat kalat ovat peräisin samalta alueelta (IPN suoja-alue), missä karanteeni sijaitsee, voidaan poistovesi ohjata normaalitietä laitoksen poistovesiputkeen/uomaan. Poistovesityskin on hyvä rakentaa siten, ettei poistovesiputki kosketa esim. poistovesikourussa virtaavaa vettä.

5. Eristysaltaissa käytössä olevat laitteet ja välineet desinfioidaan ennen käyttöönottoa.

Kuljetus

6. Karanteenitilaan kuljetettavien kalojen kuljetusvesi on imeytettävä maahan tai johdettava jätevesiviemäriin (ei sadevesiviemäriin).
7. Kuljetuksen jälkeen kaikki kalojen, tai niiden veden kanssa kosketuksissa olleet altaat, laitteet ja välineet on desinfioitava.

Karanteeni

8. Karanteenissa olevat kalat tulee tutkia vastustettavien kalatautien varalta. Tutkimuksista tulee sopia etukäteen Eviran kalatautiasiantuntijoiden kanssa. Tutkimukset ovat maksullisia.

Mädin siirron yhteydessä tutkitaan luonnosta pyydetyt emokalat ja karanteeni voidaan päättää silloin, kun emokalojen tutkimustulokset varmistuvat negatiivisiksi.

Luonnosta pyydettyjä kaloja karantenoitaessa tutkitaan kyseisiä kaloja ja tutkimuksia varten karantenoitavien kalojen sekaan tai niiden poistoveteen laitettavia sentinellikaloja.

Luonnosta pyydetyistä kaloista tutkitaan kaikki karantenoinnin aikana kuolevat kalat sekä heikkokuntoiset kalat. Kalat tulee lähettää tuoreina silloin kun se on mahdollista. Esimerkiksi viikonlopun aikana kuolleet kalat voidaan pakastaa.

Sentinellikalat laitetaan samaan altaaseen siirrettävien kalojen kanssa tai eristysaltaan poistovesi johdetaan sentinellikalojen altaaseen. Sentinellikaloina käytetään mieluiten kirjolohta. Muusta lajista voi kysyä neuvoa Evirasta. Sopiva määrä sentinellikaloja on n 150 yli 100 g painoista kalaa. Sentinellikalat lähetetään tutkittavaksi Eviraan esimerkiksi kahdessa erässä (60 + 60 kalaa), kun ne ovat olleet eristysaltaissa vähintään 2 (ensimmäinen erä) - 6 kk (toinen erä). Näytteet otetaan kun veden lämpötila on alle 14 °C. Aluehallintovirasto voi ohjeistaa sentinellikamenettelystä tapauskohtaisesti.

9. Kalojen terveydentilaa seurataan päivittäin. Lisääntynyttä kuolleisuutta havaittaessa tai taudinoiden ilmaannuttua, kaloista vastaavan henkilön tai kalojen hoitajan tulee ottaa yhteyttä valvovaan kunnaneläinlääkäriin ja kaloja on

Ohje kalojen karantenoinnista

lähetettävä tutkittavaksi Eviraan, ellei kuolleisuutta voida varmuudella selittää muulla kuin eläintautiin viittaavalla syyllä (sähkökatko tms).

10. Eristyksen suositeltu kesto on vähintään 2 kk alle 14 °C vedessä. Mikäli kaloja lähetetään tutkittavaksi, odotetaan tutkimustulosten valmistumista ennen siirtoa.
11. Eristystilassa on pidettävä kirjanpitoa (siirron pvm, mistä tuotu, minne viety, kuolleisuus, hoitotoimenpiteet, veden käsittely ym.)

Lainsäädäntö

- * Eläintutilaki 441/2013
- * MMM:n asetus kaloissa, äyriäisissä ja nilviäisissä esiintyvien eläintautien vastustamisesta 1009/2013, muutokset 391/2014 ja 807/2014
- * VN:n asetus eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä 838/2013
- * MMM:n päätös kalojen tarttuvan haimakuoliotaudin leviämisen estämiseksi perustettavasta rajoitusalueesta 806/2014

Voimassa oleva eläintutilainsäädäntö löytyy maa- ja metsätalousministeriön internetsivuilta:
www.mmm.fi/fi/index/lainsaadanto/elainlaakintolainsaadanto/sisalto.html

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin. Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia lainsäädännöstä että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta.